

ARQUEOCEC

FULL INFORMATIU DEL GRUP D'ARQUEOLOGIA
"PELEGRÍ CASADES I GRAMATXES"
(Secció d'Història i Art)

Any 5

Núm. 45

Maig 2015

ACTIVITATS FETS I NOTÍCIES D'ARQUEOLOGIA I PATRIMONI

Racones inèdits de l'Aveyron i Larzac

Del 30 d'abril al 3 de maig 2015

Abadies de Conques i Sylvanès

Rodez i el Museu Fenaille

Comanderia del Temple

Castells Medievals

Espais Naturals del Midi Francès

Abadia de Conques

Estàtua menhir

SORTIDA IMPROVITZADA AL MARESME

Com a conseqüència de la suspensió per manca d'inscripcions, de l'excursió prevista pel passat mes d'abril al castell d'Ulldecona i a les pintures rupestres dels Abrics de l'Ermita, uns quants membres del Grup d'Arqueologia es van reorganitzar i amb cotxes particulars improvisaren un periple pel Maresme, on varen visitar diferents elements arqueològics i patrimonials:

*Dolmen de Can Gurri

*Hipogeu de Can Marc Ros, Canyamars

*Dolmen de Castellruf

*La Roca Foradada de Vallromanes

Dolmen de Castellruf (Martorelles)

La Roca Foradada de Vallromanes

TROBEN RESTES DE METALL DE FA 3.100 ANYS A CUNIT

Les excavacions fetes a l'avenc de Sant Antoni de Cunit, al Baix Penedès, han permès localitzar restes extraordinàries de metall de fa més de 3.100 anys. La recerca arqueològica va començar fa poc més d'un any i durant els darrers treballs fets el passat mes d'abril l'equip d'arqueòlegs ha descobert restes de metall que corresponen a joieria i complements d'armes. Els investigadors creuen que el jaciment forma part d'una quinzena de coves prehistòriques del Penedès-Garraf que feien servir un mateix grup de persones.

UN INFANT DE 55.000 ANYS

Al punt més interior i fosc de la Cova del Gegant, a Sitges, i a uns vint metres de l'entrada de la cova, un equip científic coordinat per investigadors de la Universitat de Barcelona ha descobert les restes d'una mandíbula i un húmer de neandertal (*Homo neanderthalensis*). Per les seves proporcions i especificitats, els arqueòlegs creuen que poden correspondre a un únic individu d'uns cinc anys. No li han volgut posar nom per respecte a la memòria de l'homínid,

però sí que gosen etiquetar-lo com "el nen més antic de Catalunya).

La peça més destacada és el fragment de la part dreta de la mandíbula, que llueix una peça molar definitiva i una de llet. La posició endarrerida del forat mentonià per al pas dels vasos sanguinis i nervis va indicar als experts l'origen neandertal de les restes, que posteriorment ha estat confirmada amb dues tècniques de datació diferents. Aquestes són les

primeres restes de neandertal localitzades a Catalunya en una excavació arqueològica actual. Aquestes restes s'han extret d'una manera molt metòdica i estan perfectament contextualitzades. Això dona més relleu a la troballa i també a la cova del Gegant, que amb cinc fragments de quatre individus diferents es destaca com a principal jaciment de restes humanes del Principat per a aquesta època. Els neandertals van poblar Europa fa entre 100.000 i 40.000 anys, quan van començar a desaparèixer davant l'arribada dels humans anatòmicament moderns.

LA NECRÒPOLIS DEL MONESTIR DE RIPOLL

El monestir de Ripoll és tot un símbol del país. Ara aquest espai del subsòl de l'església ja és obert al públic. A l'espai s'hi poden veure 65 tombes que daten de diferents segles. Les més antigues són del segle VII. Els treballs que s'hi ha dut a terme també permeten veure els fonaments de la capçalera de l'església romànica del segle XI.

La necròpolis va ser descoberta arran de les excavacions arqueològiques efectuades entre l'any 1968 i el 1976 al subsòl del presbiteri i de les absidioles del costat més oriental de la capçalera de l'església.

Deltebre I. La història d'un naufragi... Un episodi del setge i de l'ocupació de Tarragona (1811-1813)

Exposició del 20 de març de 2015 fins al 4 d'octubre de 2015 (Museu Nacional Arqueològic de Tarragona)

El jaciment Deltebre I és un vaixell de transport militar d'una flota anglesa que, junt amb alguns altres vaixells del mateix comboi, es va enfonsar a la desembocadura de l'Ebre, en el marc del conflicte bèl·lic de la Guerra del Francès, l'estiu de 1813.

El fortí de Tenasses (s. XVIII)

s'incorporarà properament al patrimoni públic municipal després que l'Ajuntament de Tortosa i els seus propietaris hagin arribat a un acord.

Tenasses es va construir al segle XVIII, després de l'ocupació borbònica, en el marc del reforçament defensiu de la ciutat amb l'objectiu de consolidar Tortosa com a plaça forta. Representa l'ampliació d'una fortificació precedent del segle XVII, posterior a la guerra dels Segadors. És l'única fortificació que passà a mans privades quan les muralles van caure en desús.

Els vestigis d'un vaixell del segle XV que es van localitzar a set metres sota terra a la Barceloneta, en uns terrenys de l'antiga estació de rodalies de Renfe, a tocar de l'estació de França, es troben des del passat mes de març al Museu Marítim de Barcelona on afronta la seva fase final de restauració abans de ser exposats al públic.

Els campaments neandertals a la Cova de les Llenes (Lleida)

El passat mes d'abril va finalitzar la segona campanya d'excavació a la Cova de les Llenes (Conca de Dalt, Lleida). Un equip d'investigació dirigit per l'IPHES (Institut Català de Paleoecologia Humana i Evolució Social) i l'Àrea de Prehistòria de la URV (Universitat Rovira i Virgili de Tarragona) format per una vintena d'investigadors han estat excavant des del passat 30 de març per tal de recuperar restes de les activitats neandertals en aquesta cova pre-pirinenca.

Els resultats han estat molt positius i permetran entendre la dinàmica de la població neandertal en aquest territori de mitja i alta muntanya en el Pirineu durant el Pleistocè ara fa 200.000 anys.

Les excavacions han permès constatar les freqüents visites de grups neandertals probablement relacionades amb la cacera d'animals que vivien per la rodalia de la cova com el *tar* (*Hemitragus Bonal*), una espècie d'ovella salvatge extingida a l'Europa occidental fa 100.000 anys.

Junt amb aquests animals han aparegut restes d'altres ungulats com cérvols, urs, cabirols, rinoceronts, óssos i megalocers (una espècie de cérvol gegant actualment extingida).

Aquests campaments, situats bàsicament a l'entrada de la cavitat han pogut ésser reconeguts per l'abundància d'instruments lítics fabricats amb pedres locals procedents de la llera del riu Flamisell.

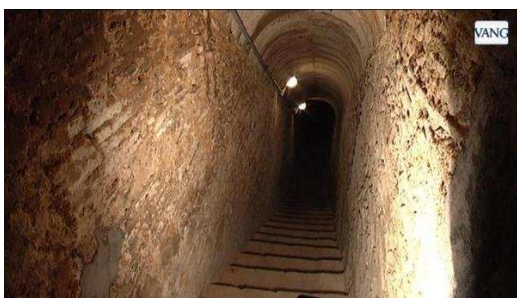

ELS HIPOGEUS DE MATARÓ

Una intervenció arqueològica al subsòl de la plaça Gran de Mataró, a la recerca del que la memòria popular defineix com una misteriosa cavitat subterrània de grans dimensions, avalada per moderns sondejos geofísics, ha contribuït a alimentar la llegenda sobre nombroses galeries i túnels subterranis sota la ciutat. La investigació ha aportat veracitat a aquestes faules i ha propiciat una troballa sorprenent.

Només al nucli antic de la capital del Maresme s'han catalogat fins a 62 hipogeus, galeries subterrànies excavades al subsòl durant el segle XVI. Es tracta, segons Ramon Reixach, regidor, historiador i president del Consell del Patrimoni Històric, de construccions subterrànies d'època

moderna a què s'accedeix des d'un habitatge particular o edifici públic, mitjançant un túnel d'uns 60 centímetres d'ample per 1,70 metres d'alt, amb fornícules -presumptament per col·locar llums-, i que descendeix entre 10 i 13 metres de profunditat a través d'unes escales que van a parar a un corredor estret. Aquest corredor porta a una cambra final d'uns tres metres de diàmetre, amb

bancs seguits. "Les grutes respecten l'estructura de l'hipogeu clàssic", detalla Antonio Di Meo, arquitecte que cataloga aquestes insòlites construccions, elaborades amb arcs de volta que, sense cap tipus de dubte, van ser afermades pels mateixos pouaters experts a construir les mines d'aigua. Són diverses les teories que abonen el misteri d'aquestes peculiars construccions subterrànies. Segons l'historiador Ramon Reixach, podien ser llocs de reunió, però també les típiques fresqueres per mantenir els aliments en bon estat de conservació, "ja que als hipogeus la temperatura es manté estable, al voltant dels 13 graus" tot l'any. "Hi ha qui diu que eren amagatalls en cas d'atacs dels pirates", i d'altres, que s'utilitzaven per amagar contraban. Fins i tot associen els hipogeus a reminiscències precristianes de culte a les ànimes dels difunts "com els lararium romans, altars dedicats als morts, una espècie de santuaris familiars".

EL GEGANT DE BALIKLIGOL (Turquia)

Una estàtua de quasi 2 metres d'alçada va ser trobada per un camperol molt a prop de Gobekli Tepe (veure el suplement d'ARQUEOCEC núm.11) i de Sanliurfa, coneguda com el Gegant de Balıklıgöl. Es tracta de l'escultura d'un personatge de pedra calcària amb els ulls d'obsidiana que té una antiguitat de 13.500 anys aC. El seu aspecte és el d'un home venerable i molt polit, amb els braços estirats al llarg del cos i amb les mans mig tapant-se els genitals. Probablement es tractava d'un personatge important d'aquell temps, un metge o un conseller, o qui sap si no es tractava d'un jutge, ja que una de les darreres interpretacions sobre l'ús de les estructures desenterrades apunta la possibilitat de que fossin llocs on s'hi feien transaccions comercials.

Una ballesta mil·lenària

Un equip d'arqueòlegs ha descobert en el famós jaciment de l'Exèrcit de Terracota una ballesta de més de 2000 anys que, segons els experts, és més avançada que altres de la mateixa època i podria haver estat "**l'arma secreta**" amb la que l'emperador Quin Shi Huang (221-207aC) va aconseguir unificar la Xina per primera vegada. La ballesta trobada, amida 1'3 metres i podia disparar fletxes a més de 800 metres, un abast superior al d'alguns rifles d'assalt moderns, el que probablement va permetre que l'exèrcit de Quin, guanyés en quasi totes les batalles.

Antigues cròniques xineses ja parlaven de les poderoses ballestes de l'exèrcit de l'emperador Quin que causaren estralls entre els seus oponents, però fins ara no se'n havien descobert proves físiques d'aquests relats.

